

Siniša BABIĆ, mag. univ. spec.

Odgovornost uprave za štetu vjerovnicima trgovačkog društva

UDK 347.72.037

Više od 30.000 trgovačkih društava u Republici Hrvatskoj u trajnoj su blokadi poslovnog računa i obvezni su pokrenuti postupak predstečajne nagodbe s ciljem da se financijski i operativno restrukturiraju ili, ako to nisu u mogućnosti, da se nad njima otvori stečaj kako bi se vjerovnici iz preostale imovine društva namirili, a društvo u konačnici brisalo iz sudskog registra nadležnoga trgovačkog suda.

Veliku odgovornost za nastalu situaciju svakako nose uprave trgovačkih društava s obzirom na to da su u poziciji da svojim neodgovornim odlukama i ponašanjem prouzroče štetu velikih razmjera, i to ne samo trgovačkom društvu koje zastupaju nego i vjerovnicima društva, pa i gospodarstvu u širem smislu. Koje su odgovornosti uprave za takvo postupanje, pišemo u nastavku članka.

1. UVOD

Uprava društva je ta koja svojim ponašanjem može dovesti društvo i vjerovnike društva u takav položaj da su oni u potpunosti onemogućeni naplatiti svoje tražbine.

Nerijetko će se dogoditi da vjerovnik svoju tražbinu prema društvu ne može namiriti uslijed radnja ili propusta uprave. Primjerice, umjesto da naplati tražbinu koju društvo ima prema svojem dužniku, uprava društva istu prenese na treću osobu i time onemogućujući svojeg vjerovnika da namiri tražbinu koju ima prema društvu ili propusti poduzeti radnje da naplati tražbinu koju društvo ima prema trećoj osobi pa ista tražbina uslijed toga zastari.

U oba slučaja tražbina vjerovnika i dalje ostaje tražbina prema društvu kao dužniku iako je očito kako je do nenamirenja tražbine došlo isključivim skrivljenim ponašanjem uprave društva.

Koliko su društveno i gospodarski utjecajni oni koji upravljaju trgovačkim društvima, najbolje dokazuju nedavni naponi zakonodavca da se ponašanje uprave iz područja privatnog prava prenese u područje javnog prava te da se propusti ovih organa prekršajno sankcioniraju.

Tako je 6. srpnja 2012. donesen Zakon o izmjenama i dopunama Općega poreznog zakona (Nar. nov., br. 78/12.) kojim je članovima uprave i izvršnim direktorima nametnuta obveza da jamče kao porezni jamci za porezni dug trgovačkog društva, ako taj porezni dug nije podmiren zbog njihove zlouporabe ovlasti.

Osim toga, 1. listopada 2012. donesen je i Zakon o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi (Nar. nov., br. 108/12.) kojemu je cilj odrediti obvezu poduzetniku da pravodobno podmiri novčana dugovanja prema drugom poduzetniku, a ako to ne učini, neće odgovarati samo imovinski nego i prekršajno.

Autor ovog članka neće se baviti poreznom i prekršajnom odgovornošću uprave trgovačkog društva, već će svoje razmatranje ograničiti na imovinsku odgovornost uprave za štetu koju prouzroči vjerovnicima trgovačkog društva prilikom zastupanja i vođenja poslova društva.

Koja je pravna priroda odgovornosti uprave za štetu prouzročenu vjerovnicima društva, koje se pretpostavke moraju ispuniti da bi uprava odgovarala vjerovnicima društva za takvu štetu te u čemu

je kompleksnost ovoga pravnog instituta, autor će obrazložiti u nastavku ovog članka.

2. PRAVNA PRIRODA ODGOVORNOSTI UPRAVE ZA ŠTETU PREMA VJEROVNICIMA DRUŠTVA

Odredbom čl. 252. st. 1. Zakona o trgovačkim društvima¹ (dalje: ZTD) propisana je *obaveza članova uprave da vode poslove društva s pozornošću urednog i savjesnog gospodarstvenika* i da čuvaju poslovnu tajnu društva.

Obveza uprave da prilikom vođenja poslova društva postupa s pozornošću urednoga i savjesnoga gospodarstvenika obuhvaća, između ostalog, poštovanje pravila unutarnjeg ustrojstva društva; poštovanje pravila u postupanju prema trećim osobama; poštovanje granica poduzetničke slobode postavljene ZTD-om, statutom društva, odlukama skupštine i nadzornog odbora; zatim međusobnu suradnju članova uprave, lojalnost prema društvu i članovima društva te nadasve zaštitu interesa društva iznad vlastitih ili interesa pojedinih članova društva.

Da bi jasnije definirao što konkretno znači djelovanje uprave u skladu s dužnom pažnjom dobroga gospodarstvenika, zakonodavac je izmjenama i dopunama ZTD-a iz 2007. godine² uveo u naš pravni sustav pravilo poslovne prosudbe, tzv. *business judgment rule*³.

Ako uprava prilikom vođenja poslova ili zastupanja društva ne postupa s pozornošću urednoga i savjesnoga gospodarstvenika i time prouzroči štetu društvu, odgovarat će solidarno.⁴ Dakle, *aktivno*

¹ Zakon o trgovačkim društvima (Nar. nov., br. 111/93., 34/99., 121/99., 52/00., 118/03., 107/2007., 146/08., 137/09., 125/11. i 111/12.), na snazi od 1. siječnja 1995.

² Člankom 53. ZID ZTD-a (Nar. nov., br. 107/07.) propisano je: u čl. 252. st. 1. dodaje se druga rečenica koja glasi: *Član uprave ne postupa protivno obvezi o načinu vođenja poslova društva ako pri donošenju poduzetničke odluke smije na temelju primjerenih informacija razumno pretpostaviti da djeluje za dobrobit društva.*

³ Horak, H. i Dumančić, K. (2008.): *Pravilo poslovne prosudbe u Hrvatskom i pravu SAD, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, br. 2., str. 979.: *Business judgment rule* sastoji se od četiri uvjeta: odluka mora biti donesena, član uprave prije donošenja odluke morao je prikupiti sve informacije za koje je opravdano smatrao da su mjerodavne u odnosu na okolnosti, odluka mora biti donesena u dobroj vjeri i član uprave ne smije imati financijski interes u predmetu o kojem odlučuje.

⁴ Člankom 252. st. 1. i 2. ZTD-a propisano je: *Članovi uprave moraju voditi poslove društva s pozornošću urednog i savjesnog gospodarstvenika i čuvati poslovnu tajnu društva. Član uprave ne postupa protivno obvezi*